

Trafikverket
investeringsprojekt@trafikverket.se

Trafikverkets begäran om Länsstyrelsens yttrande över järnvägsplan för anläggning av Ostlänken samt följdombyggnad av statliga vägar, delen Gerstaberg–Långsjön i Södertälje kommun, Stockholms län

Trafikverkets ärendenummer: 2014/72080

Tillstyrkan

Länsstyrelsen tillstyrker med stöd av 2 kap. 15 § första stycket lag (1995:1649) om byggande av järnväg (LBJ) att Trafikverket fastställer rubricerad järnvägsplan, inklusive ingående följdombyggnader av statliga vägar som följer av planen.

Beskrivning av ärendet

Trafikverket har begärt Länsstyrelsens yttrande inför fastställelse av rubricerad järnvägsplan, daterad 2023-01-11.

Planen har varit föremål för granskning under perioden 2021-11-01 – 2021-11-30. En kompletterande granskning genomförts under tiden 2022-09-19 – 2022-10-18. Trafikverket har i granskningsutlåtanden daterade 2022-08-19 samt 2022-12-22 redovisat inkomna synpunkter.

Länsstyrelsen godkände järnvägsplanens miljökonsekvensbeskrivning 2021-10-07.

Vald lokalisering har tagits fram inom ramen för förstudie och järnvägsutredning. Regeringen har i beslut enligt 17 kapitlet miljöbalken, den 7 juni 2018 tillåtit byggande av Ostlänken inom avgränsad korridor. Beslutet omfattas av 11 villkor kopplat till projektets omgivningspåverkan i planering, genomförande och drift av järnvägen. I denna järnvägsplan är samtliga generella villkor aktuella, men inget av de platsspecifika villkoren.

Projekt Ostlänken blir i sin helhet en 16 mil lång dubbelspårig järnväg mellan Järna och Linköping. Järnvägen kommer att byggas för persontåg som ska köra i 250 kilometer i timmen. Ostlänkens ändamål innefattar regionförstoring, kortare restider samt förbättrad kapacitet i järnvägssystemet.

Detta är den nordligaste delen av sträckan och det är här Ostlänken ansluter till den befintliga stambanan. Aktuell järnvägsplan omfattar delsträckan Gerstabergr–Långsjön i Södertälje kommun. Järnvägsplanen har en total längd av 14,7 km, varav 10 km är på mark, 2,5 km på bro och 2,2 km i tunnel.

Ostlänken innebär påverkan på befintliga vägar. De statliga vägar som berörs av ombyggnation för att möjliggöra järnvägsutbyggnaden längs aktuell delsträcka är väg 57, E4 och väg 510.

Motivering till ställningstagandet

Länsstyrelsen bevakar de allmänna intressena och lämnar synpunkter om järnvägens lokalisering, utformning och miljöpåverkan utifrån innehållet i 2-4 kap. och 5 kap. 3-5 §§ miljöbalken (1998:808). Grund för Länsstyrelsens bedömning utgörs bland annat av de nationella miljömålen samt förväntade prövningar för planens genomförande.

Länsstyrelsen har inget att erinra mot hur de allmänna intressena har tillgodosetts. Järnvägsutbyggnaden är enligt Länsstyrelsens bedömning förenlig med de allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. miljöbalken, hushållningsbestämmelserna enligt 3–4 kap. miljöbalken, miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. 3-5 §§ miljöbalken samt skyddsbestämmelserna enligt 7 kap. miljöbalken (strandskydd och biotopskydd).

Nedan följer en utvecklad motivering.

De allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. MB

I Länsstyrelsens bedömning av järnvägens förenlighet med de allmänna hänsynsreglerna lägger vi tonvikten på intrång i natur- och kulturmiljön och jordbruksmark m.m. Såväl järnvägens lokalisering och närmare utformning som val av skyddsåtgärder är av betydelse för vår bedömning.

Länsstyrelsen anser att den föreslagna järnvägen har lokaliserat, utformats och skyddsåtgärder valts med hänsyn till innehållet i de allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. miljöbalken.

Val av plats

Länsstyrelsen har under samrådsprocessen betonat att Trafikverket bör eftersträva en utformning och terränganpassning som begränsar fysiska och visuella barriärer. Järnvägsplanens beskrivning redogör på ett tillfredsställande sätt för den process som föregått det aktuella ärendet och vilka ställningstaganden som successivt gjorts. Järnvägen är i huvudsak nära samlokaliserad med E4 vilket lindrar den fysiska barriär som järnvägen utgör. Järnvägen kommer till viss del att anläggas på bro eller gå i tunnel, vilket minskar den fysiska barriäreffekten för människor, djur och växter. På platser där det saknas annan

passagemöjlighet anläggs torrtrummor för medelstora och små däggdjur. Anpassningar av anläggningens utformning med bank, bro, tunnel och skärning har gjorts i förhållande till landskap och kulturmiljöer för att minska anläggningens barriäreffekter.

Länsstyrelsen bedömer att projektet medför omgivningspåverkan med intrång i skyddsvärda natur- och kulturmiljöer. Intrången kan dock motiveras bland annat utifrån de transportbehov som ska tillgodoses. Detta gäller även de angivna ändamålen att Ostlänken ska bidra till regionförstoring, kortare restider samt förbättrad kapacitet i järnvägssystemet.

Länsstyrelsen delar Trafikverkets bedömning att val av plats är lämplig med hänsyn till vad som bedöms vara tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och miljömässigt motiverat.

Kulturmiljö

Järnvägen passerar genom områden med höga kulturmiljövärden kopplade till jordbrukslandskapet. Odlingslandskapets karaktär med ensamliggande gårdar med lång platskontinuitet omgivna av öppna marker är känsligt för att historiska strukturer skärs av och att landskapet fragmenteras och växer igen.

Trafikverket redovisar i miljökonsekvensbeskrivningen att planförslaget bedöms medföra stor till mycket stor negativ konsekvens för kulturmiljöer och landskap. Ostlänken tillför ytterligare en barriär i landskapet som påverkar kulturmiljön i området genom fragmentering och förändrade siktlinjer. Under den fleråriga samrådsprocessen har projektet bearbetats. Länsstyrelsen bedömer att lokalisering och utformning anpassats, så att så lite skada som möjligt uppstår på kulturmiljövärden. Bl.a. har Anpassningar gjorts utifrån att järnvägen behöver hållas lågt i terrängen över Järnaslätten.

Ett stort antal fornlämningar längs hela sträckan kommer att direkt påverkas genom intrång. Med beaktande av projektets omfattning och karaktär blir konsekvenserna stora trots de Anpassningar av anläggningen som gjorts. Länsstyrelsen bedömer att miljöbalkens allmänna hänsynsregler bedöms vara uppfyllda genom bland annat genomförande av samrådsprocesser, lokaliseringsutredningar och kontrollprogram med rutiner för uppföljning. Det ger vid handen att fornlämningar kommer att hanteras på ett tillfredsställande sätt, inom ramen för kulturmiljölagens bestämmelser, och att oplanerade intrång/skador på fornlämningar kommer att kunna undvikas.

Naturmiljö

Järnvägen innebär ingrepp i naturmiljöer, t.ex. biotoper, skyddade arter och naturvärdesobjekt. Järnvägen skapar också en barriär i landskapet som påverkar de ekologiska sambanden för många djur och växter.

Trots att järnvägen uppenbart kommer att påverka naturmiljön innebär föreslagen utformning och genomförande av presenterade skyddsåtgärder och försiktighetsmått att påverkan begränsas så att järnvägsplanen kan tillstyrkas ur allmän naturmiljösynpunkt.

Risk och säkerhet

Länsstyrelsen har inga synpunkter på järnvägsplanen avseende risk och säkerhetsfrågor.

Buller

Järnvägen går inte genom några tätbebyggda områden, men boendemiljöer kommer att påverkas av buller under bygg- och driftskede. På sträckor där järnvägen går nära E4 är det motorvägen som kommer vara den dominerande bullerkällan.

Plankartan reglerar skyddsåtgärder och försiktighetsmått som ska vidtas inom järnvägsområdet respektive erbjudas utanför järnvägsområdet, för att förebygga störningar och andra olägenheter från trafiken och anläggningen. Länsstyrelsen har inga kvarstående synpunkter avseende järnvägsplanens hantering av buller.

Masshantering

I järnvägsplanen redovisas ett överskott av jord- och bergmassor. Genom att kontinuerligt identifiera möjlig avsättning inom och utanför Ostlänken skapar Trafikverket förutsättningar för en hög grad av återanvändning av massorna. Vidare hänvisar Trafikverket till plan för hantering, användning och bortskaffande av berg- och jordmassor som tas fram i enlighet med villkor 8 i regeringens tillåtlighetsbeslut. Trafikverket har under arbetet med planen inhämtat synpunkter från länsstyrelserna. Planen ska formellt redovisas för länsstyrelserna innan byggnad och anläggningsarbeten påbörjas. Länsstyrelsen har mot denna bakgrund inga synpunkter på hur frågor om masshantering redovisas i järnvägsplanen.

Hushållningsbestämmelserna

Riksintressen

De enda riksintressen som direkt berörs i aktuell plan är de befintliga stambanorna och väg E4. Länsstyrelsen delar Trafikverkets bedömning att järnvägsplanen inte strider mot riksintressen för kommunikation samt är anpassad till att väg E4 som riksintresse inte ska påverkas under driftskedet.

Brukningvärd jordbruksmark, 3 kap. 4 § MB

Ostlänken påverkar jordbruksmark framför allt genom permanent markanspråk och barriärverkan genom försämrade tillgänglighet och

fragmentering. Det kommer att uppstå långvarig negativ påverkan till följd av byggskedet. Störst negativa konsekvenser bedöms uppstå mellan E4 och planerad järnväg där restytor uppstår på några platser. Ytorna bedöms bli för små för att fortsatt jordbruk ska vara lönsamt. Trots den negativa påverkan vid vissa delar, bedömer Länsstyrelsen att järnvägsplanen har anpassats för att begränsa negativ påverkan så långt det är möjligt.

Miljökvalitetsnormer för vatten (MKN)

Tillfälliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått under byggtiden fastställs inte i järnvägsplanen men beskrivs i planbeskrivningen för att det vid prövning ska gå att bedöma att anläggningen är byggbar. Det vill säga att byggskedet inte ger upphov till oacceptabel påverkan. Länsstyrelsen delar Trafikverkets bedömning att järnvägsplanen inte riskerar att påverka MKN i anslutande vattenförekomster.

Strandskydd

Järnvägsplanens permanenta markanspråk berör områden som omfattas av strandskydd vid huvudsakligen Moraån, Skillebyån och Kyrksjön. Strandskyddade områden berörs också i mindre utsträckning av tillfälliga markanspråk. Järnvägsplanen innebär intrång i strandskyddet bland annat genom att nya brokonstruktioner behöver anläggas.

Järnvägsplanen bedöms inte innebära några förändringar av betydelse för allmänhetens möjlighet att röra sig längs de berörda vattendragen eller runt Kyrksjön. Strandskyddets andra syfte, att bevara goda livsvillkor för djur och växtarter, bedöms också vara tillgodosett bland annat genom att anläggningen anpassats så att vandringshinder för vattenlevande fauna inte ska uppstå.

Länsstyrelsen bedömer att järnvägens föreslagna utformning som framgår av plankarta och planbeskrivning är förenlig med strandskyddets syften.

Generellt biotopskydd

Länsstyrelsen har inga invändningar mot hur Trafikverket hanterat det generella biotopskyddet i järnvägsplanen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Tatjana Joksimović med planhandläggare Jakob Sahlén som föredragande. I den slutliga handläggningen har också samordnare Susann Sass Jonsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd.